

2

דפנות פרטת 1107

דלף דכמה עיני פסולות שמצוה נכונה הוא דוקא כסך ואין זכר להארץ, מ"מ כאן גזול אף דפנות גזולות פסולה. ואף הקרקע שהסוכה עומד עליה אם היא גזולה אף דהו סוכה שלו מ"מ פסולה, כמשאר להדיא שם ל"א ע"א המסך ברשות הרבים דלר' אליעזר פסולה ממחמת גזולה ושאלה, ולרנבן כשרה דלון קרקע גזולה, אבל אי שייך גזול אף דהמקום שעמד הסוכה אינו שלו אינו יולא, דהמסך ברשות הרבים משמע אף דפנות וסך שלו מ"מ אינו יולא, ע"ש. וכן הוא בהדיא בקוטרם כפות חמרים שם [ד"ה אבל גזול], וצפרי מגדים [שם במשנתו זהב סק"ד] דפסול בסוכה הוא אף דפנות מן החורה, אך מתקנת מו"ל תקנת מריש [כשרה], או בסוכה המטולטלת אף דופן או הקרקע פסולה אף האידנא, ועיין בטור שו"ע שם ס"ג. וצפרי מגדים שם כתב דאם יש פחות מארבע אמות לדופן סך גזול, דכל מקום אמרינן דופן עקומה כסך פסול, אך כאן חלוי לקנת שיטות הראשונים שדופן עקומה היינו דרוואין אנו שהדופן נעקס וכן לכאן חמת הסך כשר כאן, אבל להשיטות הסוגרים דרוואין אנו הסך כאליו הוא דופן, וכן הוא שיטת רש"י שם י"ז ע"א ד"ה פסולה, עיין ר"ן שם [ב' ע"א מדפי הרי"ף ד"ה פחות מד"א] דהב"א שיטות אלו וצ"ח יוסף ס"י פר"ב [ד"ה ומ"ש רבינו], א"כ לדעה זו הסך עומד נעשה דופן, א"כ פסול כאן דדופן גזול ג"כ פסול, ודבריו נכונים. ולשיטה זו שרוואין הסך כאליו הוא דופן הסכימו הרבה ראשונים וכן"ה בר"מ כאן פ"ה הי"ד, א"כ כן כאן פסול, ועיין ט"ז שם [סק"א] זה נכון.

בעברה אמת דלא קיים רצון הטורח ברוך הוא כי אין זה רצונו יתברך, אבל מ"מ לא יטל המצוה רק דלא קיים והו ליה כמי שאינו לובש בגד כלל או לא אכל כלל דלא קיים, הכי נמי נהי דלא קיים המצוה כי לא לרצונו לפנינו בזה, אבל מ"מ לא יטל ולא נוכל לדון אומרו כמו שאוכל חוץ לסוכה או שלובש בגד בלא זינית, רק הוא כמו שאינו עושה המצוה כלל והואך בלא בגד או שאינו אוכל כלל, כי באמת הוא לובש זינית ואוכל בסוכה, אך שאינו לרצונו לפנינו יתברך הו ליה כאליו לא קיים המצוה, אבל לא נוכל לדון אומרו כאליו יטל המצוה כיון דמ"מ עושה המצוה עיין וצ"ח.

ויש ג"כ נפקא מינה לדניא כי אם אינו רוצה לאכול בסוכה ואוכל חוץ לסוכה, או לובש בגד ארבע כנפות ואינו רוצה להטיל בו זינית, כופין אומרו עד שחלף נפשו וכל מצוות עשה, אבל צנחאי גוונא דהו ליה כמי שאינו לובש כלל או אינו אוכל, א"כ אין כופין אומרו אם רצה לאכול בסוכה כו כיון דאינו מטעל המצוה, אך זה אי אמרינן מחמת מצוה הבאה בעבירה, אבל אם המצוה פסלה גזול צפירושו, הו ליה כמי שסייך כסך פסול שאין גידולו מן הארץ או מקבל טומאה דלאו סוכה כלל, ואם אוכל הו ליה כמי שאוכל במת כיון דהמורה גזרה דו לא הו סוכה כלל. א"כ ינחא דמי מחמת מצוה הבאה בעבירה נהי דבגא אם יש בסוכה כו לא קיים המצוה אבל [גם] לא יטל, אבל עתה שהמורה גילתה דגזול פסול, א"כ הו ליה כאליו יטל העשה כמו שאוכל צניחו, לכן כתבה המורה לך למעוטי גזול בני סוכה וצ"ח זינית כן נראה לענ"ד. הכלל דמצוה הבאה בעבירה, דמצוה הו מצוה רק בזה על ידי עבירה, א"כ הסוכה הו סוכה רק שלא לרצונו יתברך, אבל מ"מ אינו יושב חוץ לסוכה ואינו מטעל המצוה, אבל מה שהמורה פסלה א"כ ממילא אינו מצוה כלל ועובר מה שישב חוץ לסוכה, הפוך זה וכו' כי הדברים לענ"ד כנים ואמתיים והארכתי עוד בזה דרך פלפול אין כאן מקומו בעינינו זה"ל.

מצוה הבאה בעבירה

אם כי אין דרכי בנינו זה להאריך בקושיות ופירוקים מה שאינו נוגע לדניא, מ"מ לא אמנע למרך קושית המוס' שהיא לענ"ד כשרה נכונה, בזה שהקשו שם ע"י ע"א ד"ה ההוא, למה לי קרא בסוכה דלך למעוטי גזולה הא הו ליה מצוה הבאה בעבירה, ולכא למעוטי שאלו דהא שאלו כשר גזולה בלא הכי פסולה, ע"ש. ונראה לי דהנה שני מינים יש במצוות עשה, אחד שהיא חיוב אקרקפתא דכל איש מישראל כמו חפלין ואחריו ואכילת מצה, ומצוה כו אם מקיים אותה עושה רצון הטורח יתברך וימעלה כי כן טוב לו המתן ברוך הוא, ואם מטעל המצוה ואינו מניח חפלין או שלא נטל ולוב דטל המצוה ועשה נגד רצונו יתברך וענוש יענש. ויש מצוות שאין חיוב לעשותם כגון זינית דהמורה לא חייבה אומרו ללבוש בגד של ארבע כנפות ואם רוצה הו"ך בלא בגד של ארבע כנפות ואינו נגד רצונו הטורח ברוך הוא, אך אם מב"א עומד לדי חיוב שבכוונה לובש ארבע כנפות לקיים מצוה זינית זה דרך הטוב וישר, הכלל, אם מקיים מצוה זו עושה רצון הטורח ברוך הוא אבל אם אינו מקיים מצוה אינו עובר על רצונו רק דאינו מקיים המצוה. וכן מצוה זו דהיינו סוכה יש בה שני חלקי המצוה, דהיינו צליל ראשון של סוכות מצוה עשה לאכול כזית בסוכה ומחוייב לחזור אחר סוכה, ואם אינו רוצה לאכול אינו מועיל כי הוא מחוייב לאכול כמו מצוה חפלין, ואם לא קיים המצוות עשה צלילה הראשון עושה נגד רצונו יתברך שמו. ובשאר הלילות וימים אם רוצה אינו אוכל ואינו יושב בסוכה ואין שוב חיוב עליו כמו זינית, אך אם אוכל מצוה עשה לאכול בסוכה ומקיים רצונו ברוך הוא, אבל אם אינו אוכל אין חיוב. וגם בשני מצוות הללו הוא צניח ג"כ שמטעל המצוה ועושה נגד רצונו כמו שאינו מניח חפלין, כגון אם לובש בגד של ארבע כנפות ואינו מטיל זינית או עובר על המצוה, וכן אם אוכל אכילת קבע חוץ לסוכה עובר על המצוה, הכלל, דאם עושה המצוה מקיים בכל ענין המצוה ועושה רצונו ברוך הוא, ויש דאם מקיים המצוה ועובר על רצונו כגון בלבוש בגד של ארבע כנפות או אוכל קבע חוץ לסוכה, ויש שאינו מקיים המצוה וגם אינו עובר כגון צניח לובש הבגד ואינו אוכל כלל, וזה פשוט.

[יא] והנה סוכה שאולה כשרה, וסוכה של אומנים עיין חו"ס' שם כ"ז ע"ב ד"ה כל, ובכפות חמרים שם ל"א ע"א [ד"ה ח"ר סוכה] מב"א בשם השו"ת הרי"ף [ס' שמ"ו] שמפלפל בזה ומסיק להכשיר, ועיין בבית יוסף ס"י פר"ב [ד"ה וכתב הר"ן], ואין ספר הרי"ף שחמת ידי. ואעורר עוד, דהנה שם כ"ז ע"ב מצוה דר' אליעזר פוסל סוכה שאולה, וחכמים מכשיירין דכתיב [ויקרא כ"ג, מ"ב] כל האזרח וגו' מלמד שכל ישראל ראויים ליטב בסוכה אחת, ופירש רש"י שם ד"ה כל וכו', דאי אפשר שיהיה לכולם דלא מטי שזה פרוטה לכל חד אלא על ידי שאילה, עכ"ל. נראה מפירושו רש"י דכיון דצניחן ללם כל שאינו שזה פרוטה לא הו ללם, ואם שאלו פסול כדברי ר' אליעזר לא היה יולא כיון דאינו שזה פרוטה, אלא על כרחך צריך לומר דשאלו כשר, וא"כ יש לו שזה פרוטה ע"י שאילה, ולכאורה נראה מדבריו דאפילו אם נאמר דשאלו כשר מ"מ פחות משנה פרוטה פסול כמו שביאר דלא מטי לכל חד שזה פרוטה אלא על ידי שאילה, ומוכח דשאלה כשר כיון דשאלו א"כ שזה פרוטה, אבל צניח שזה פרוטה פסול אף דשאלה כשר. אך זה אין סברא כיון דשאלו כשר ולא צניחן ללם א"כ פחות משנה פרוטה לא גרע. ובעל כרחך צריך לומר דכוונת רש"י דלא מטי פרוטה לכל חד אלא על ידי שאילה, ואי אמרת שאלו פסול א"כ לא משכנת לה דיואל בסוכה, אלא על כרחך דשאלו כשר, א"כ אין צריך לשאילה כי פחות משנה פרוטה ג"כ כשר כיון דאין צריך ללם, כן נראה לענ"ד. עכ"ל מצוה דבריו דהיינו דצניחן ללם ושאלו פסול גם פחות משנה פרוטה פסול, וא"כ נכונה מצוה דצניחן שיהיה שלו כיון מצוה ולולג דומיהם צריך שיהיו שנים פרוטה, דבלאו הכי אינו יולא אם אינו שזה פרוטה דלא מיקרי ללם. ולפי זה לדבריו לא מנינו דינו ורגלינו והיאך יולאים אנתנו מצוה ארבעה מינים במדינה זו דערכה מצוה מאד ודא או שני דנין ערבה אין שזה פרוטה בשום אופן בכל מדינה זו, וכל מין בארבעה מינים פסולים בשאלו, א"כ היאך אנו יולאים ידי מוצתנו במדינה זו כיום ראשון של חג בארבעה מינים. וגם התוספות שם ד"ה כל, כתבו על רש"י שכתב דהק כיון דשומים כשר ע"י שם נחום, אבל על גוף הסברא לא נחלקו דפחות משנה פרוטה לא נקרא ללם, וא"כ אם ושלום כל ישראל אינם יולאים ידי מוצת ארבעה מינים כיום טוב ראשון של חג, ולא ראיתי מי שהעתיק כזה"ל. וגם להסין סברת רש"י למה לא הו פחות משנה פרוטה ללם, דהא

סוכה שאולה ש"ס שוח"פ

ראורייתא כלל י"א האריך הרבה בדברי רבינו, ובספרי גליוני הש"ס סיכה כ"ז ע"א כתב דסוכה היא מצוה חיובית ולכן מברכים עליה כל שבעה, אלא דבסוכה איכא כמצוה גדר בעין דירה, והחיוב לדור שבעת ימים כמו בביתו, וכל שאוכל פת וישן מחוייב לאכול ולישון בסוכה, וכבר קדמו בסברא זו הרשב"א בשו"ת ח"ג סי' רפ"ו. ועיין בעל הכאור סוף פסחים ובאבי עזריה ה"ל סיכה פ"ה הבי"ה מה שהעיר בדברי רבינו, ובמקראי קודש סיכות ח"א סי' ג', וחי' הגרו"ד בפנינים ח"א סי' כ' אות ב'.
ט"ז כבר עמד על כך בשערי תשובה אורח סי' תפ"ב ס"א. ועיין בהערות מהגאון ר' מנחם זמבא על הפסקי תשובה (שנדפס בסוף ח"א שם) סי' ע"א שחירץ קושיות רבינו.

והנה הא דמצוה הבאה בעבירה אינו יולא, העטם דהקב"ה אינו רוצה כן ולא לרצונו לפניו דקטיגור יעשה קטיגור ואינו ה' שוגא גזול בעולה, עיין ר"ן שם פרק ולוב הגזול [י"ד ע"א מדפי הרי"ף]. והנה משום זה שייך שפיר לומר דלא יולא ידי המצוה כי זה אינו רצון הטורח יתברך וא"כ לא קיים המצוה, וזה שייך שפיר במצוה החיובית כיון דלא יולא ידי מוצת המצוה ממילא לא עשה המצוה וצ"ח המצוה כי זה בזה תליא כמו שביארנו, אבל במצוות שאינם חיוביות כגון זינית וסוכה בשאר ימי החג, אם הם באים (ג) וכן הביא להלן מהפרמ"ג דפסול מהחורה. ובבבב"ו יעקב ס"י פר"ב סק"א כתב שדפנות גזולות פסולות מדרכן משום מצוה הבאה בעבירה, דפסול גזול נאמר על הסך ולא על הרפנות. ועיין לקח טוב כלל י"ב אות ו'. אולם המאירי סוכה כ"ט ע"ב מבאר שאין בסוכה משום מצה"ע, כיון שאין יוצא בגופה, שבקרקע עולם הוא יושב והסוכה מקיפתו. (ד) עיין לקח טוב כלל י"ב אות ו' והנהגות הגרא"מ הורו"ח סוכה ל"א ע"א.
טו) האחרונים הרבו לתמוה על חידושו של רבינו שיש ממצע בין מצוה לעבירה, ראה שערי יושר שער ג' סי' י"ט ורגל ראובן ח"א סי' ד', ועיי' עוד דמצוה הבאה בעבירה הו חסרון כדבר עצמו שמקיים בו המצוה, כלשון הגמ' גזול דומיא דפסח, ע"ש. ובאתון

ספר

קובץ שיעורים השלם

על מסכת

כתובות

שיעורים שנאמרו בישיבה על ידי
הגאון הגדול ציס"ע
מרן רבי אלחנן בונם וסרמן זצוק"ל הי"ד
ראש ישיבת "אוהל תורה" בברנוביץ

יו"ל מחדש בתוספת קטעים על סדר הדף
משאר ספרי רבינו ומכתבי תלמידים
עם פיסוק וקיטוע וציוני מראי מקומות

ונוסף לכל זה

ביאורים והערות משפט הקובץ אשר לוקטו בו
מכל גדולי האחרונים אשר דנו בדברי רבינו בתוספת הערות והארות

נערך בעזרה"י החונן לאדם דעת
על ידי

יעקב בלאאמז"ר הגאון מוהר"ר מיכאל זצ"ל זריהן

6

בעבירה יש לחלק כן, ועל כן בהוליד ממזר קיים מצות פריה ורבייה⁶⁵.

7 ← (נ) ויש לחקור במצות ציצית אם כוונת המצוה מעכבת, ואם ילבש כלאים בציצית בלא כוונת מצוה עובר באיסור כלאים, להסוכרין (תוס' מנחות מ: ד"ה

משפט הקובץ

חלה) דאינו הותרה רק דחוייה, וגם ביטל מצות עשה כלובש טלית בלא ציצית⁶⁶, או אפשר דגם הכא המצוה היא תוצאות המעשה, שיהא מלובש בציצית, וא"כ אין הכוונה מעכבת⁶⁷. [ובמשנה ברורה סימן ס' בבבאור הלכה (ד"ה ו"א) נראה דעתו שהכוונה מעכבת]⁶⁸.

נמצא שעבר על הלאו ומדוע יפטר מן המלקות, ע"ש. אכן ליסוד רבינו ודעימיה י"ל דה"ג ככיסוי הדם ביו"ט לא שייך הפסול של מהבב"ע, כיון דיסוד המצוה הוא בתוצאה שיהיה הדם מכוסה וממילא נתקיימה המצוה. [ועי' בקו"ש ביצה (אות כ"ה) שנקט רבינו דמצות כיסוי הדם היא במעשה הכיסוי, ולא בהתוצאה, ועי"ש בדברינו שילהס"ת כזה].

66. ורבינו בקוה"ע (סי' ל"ו אות ד') כתב לדון דאפילו למ"ד מצות אין צריכות כוונה, מ"מ לדחות ל"ת כו"ע ס"ל דצריך כוונה לשם מצוה, ואם לובש כלאים בציצית בלא כוונת מצוה, עובר בל"ת לכו"ע, ומ"מ ד"ו צריך בדיקה, יעו"ש. ועי' משניות בזה במשפט הקובץ פסחים (דף קיד: הע' 47).

67. בעיקר ספיקו של רבינו בגדר מצות ציצית אי הוי המצוה בהעשייה עצמה או בתוצאת המעשה שהוא לבוש, לכאורה י"ל בזה, דהנה בשו"ת תת"ס (יו"ד סי' ט"ט) ובבית הלוי (ח"א סי' א' סק"ה) הקשו היאך נלמד דנא דעדל"ת מכלאים בציצית, הא י"ל דהא דשרי כלאים בציצית הוא משום דמצוות לאו ליהנות ניתנו, ואיסור שעטנז הוא רק עם הנאה, ע"ש. וכאבני נזר (יו"ד סי' ש"צ) כתב בזה וז"ל, אך עיקר הקושיא לא אוכל להאמין שיקשה אותה מי שיש לו מוח בקדקדו, שהרי כל הטלית נעשה כלאים, וזאין המצוה רק הציצית לא הטלית, וא"כ אף אח"ל שלבישת הציצית מותר מ"מ לבישת הטלית אסורה, שאם תפר חוט פשתן בבגד צמר מצד אחד אסור ללבוש אף הקצה הטלית שאין בו פשתן לבד וכמבואר בש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ז, וא"כ הו"א דאסור ללבוש הטלית, עכ"ל. וכ"כ ליישב בקה"י (יבמות סי' ד'). וע"ע בזכר יצחק (סי' ל"א) שגם נקט שעיקר המצוה היא בהציצית ולא בהבגד. אכן התת"ס והביה"ל נקטו דבאמת גם הטלית היא מגוף המצוה. [ועי"ע בזה בשו"ת חלקת יעקב (עניינים סי' י"ג סק"ג), ובשו"ת משנה הלכות חט"ז סי' קל"ה]. ומעתה נראה, דבשלמא לדעת התת"ס והביה"ל שפיר יש לדון אי המצוה בהטלית היא מעשה העיסוף או שהמצוה היא במה שמעוטף בהבגד שיש בו ציצית, אבל לדעת האבנ"ז והקה"י דס"ל שהמצוה היא בהציצית ולא בהבגד, לכא"ל שייך לומר כלל שהמצוה היא במעשה העיסוף, ובודאי לדידהו המצוה מתקיימת במה שיש ציצית בבגדו, וממילא לא בעינן כוונה לצאת וכמו במעקה כמש"כ רבינו לצד זה. ובענין זה שמעתי בשם הגרד"צ קרלנשטיין וצ"ל שאמר, ד"ל דאף אי נימא דגדר המצוה בציצית היא בהתוצאה שהוא לבוש, מ"מ יש לחלק דלא דמי למעקה וכדו', ומשום

מצוה, ופליגי רק בקרא, ע"ש. אמנם יש חילוק בין דכריו לדכרי רבינו, דלפי"ד האמ"ב הא דמצות יבום חשיב רק הכשר, הוא מצד דתכלית הפעולה הוא לידת הבנים ולהקים שם אחיו בישראל [ונמה שכתב דתכלית הואת נעשה ע"י הכעילה, לאו דוקא, רק כוונתו דתכלית הואת נעשה ע"י לידת בנים], אכן רבינו ביאר דתכלית הפעולה של היבום הוא לעשות החלות קנין, ונמצא דמעשה היבום הוא הכשר לחלות הקנין, דעיקר התכלית הנרצית הוא שתהא קנייה לו. מיהו יעו"י במנ"ח (מצוה תקצ"ח אות ו') שכתב לענין מצות יבום, דהא דאיתא ביבמות (דף נד.) דהבא על יבמתו בין בשוגג בין באונס קנה, אפשר דקנה אותה והוי אשתו, מ"מ מצות השי"ת לא קיים כי צריך כוונה לצאה, ע"ש. ואי נימא דס"ל ג"כ דהמצוה ביבום היא בתוצאה, א"כ הא איהו גופיה ס"ל ליסוד הנ"ל לגבי פו"ד דבכה"ג אי"צ כוונה לצאת. ועי"ע במשפט הקובץ פסחים (דף עב. הע' 21) משנ"ת עוד בזה.

65. וכן ביאר רבינו בקוה"ע (סי' י"א אות א') וז"ל, דדוקא היכא דהעשייה בעצמה היא גוף המצוה, שייך הך דמהב"ע, אבל היכא דעיקר המצוה היא תוצאות המעשה, והעשייה בעצמה אינה אלא כמו הכשר להמצוה, והעבירה היא בנוף המעשה ולא בתוצאותיה, שפיר המצוה מתקיימת. וביזה כתב ליישב מה שהקשו [במהרי"ט אלגאזי הלי' בכורות פ"ח אות ס"ה סק"ו, ובמנ"ח מצוה א' אות ח'] אמאי בהוליד ממזר מקיים מצוה פו"ד, הא הוי מהב"ע. ולהמבואר א"ש, דכיון דהמצוה דפו"ד היא בתוצאה ל"ש בזה הך חסרון. אלא דהקשה רבינו ע"ז, דאפשר דלידת הבן היא ג"כ עבירה בפני"ע, ע"ש. ועיקר סברא זו דל"ש מהב"ע היכא שהמצוה היא בתוצאה, כ"כ גם בשו"ת חמדת שלמה (או"ח סי' כ"א) לענין מילה, דל"ש מהב"ע מה"ט, וכ"כ סברא זו בפרי יצחק (ח"א סי' מ"ב) ובכרכ"ש (יבמות סי' ב') ובהגהות הגר"ז מלצר למנ"ח (מוריה שנה י"ח גליון ג-ד). ועי"ע בקוה"ע (סי' ס"ט אות כ"ו) מש"כ בזה. והנה לפי סברא זו יש ליישב מה שהקשה תתנו של הנ"ב (הו"ד בתשו' אה"ע סי' קמ"א) ע"ד הריב"א בתוס' בחולין (דף קמא. ד"ה לא צריכא) שכתבו וז"ל, מכאן קשה לפי ריב"א בפרק אלו עוברין דאמר אחרישה לא ליחייב הואיל וחזי לכסווי בהו דם ציפור, והקשה והא יו"ט עשה ול"ת הוא, ותידך דנהי דלא דחי מיהו אם עבר על אותו לאו אינו לוקה דהא דלא דחי היינו משום עשה אבל הלאו כמאן דליתיה דעשה דחי ליה, ע"כ. והקשה דהיאך דחי העשה את הלאו הרי יש כאן פסול בעשה של מהבב"ע, ואם אין כאן עשה שדוחה שוב

(נא) ובשו"ת נו"ב נ) שאל לשם מצוה, אבל סתמא יבמתו (יבמות ק"ב:) אף לפסחים אות קע"א, ד מהני הא דסתמא לשמד שכתבו תוס' (שם קד: ד"ו בגדול עומד על גביו ומ

דכל מה דאמרינן דהיכא כוונה, כ"ז במקום שהת המציאות וההווייה של התו במעשה שתכלית המצוה שהתורה הטילה החיוב לזה שאחר יעשה המעקה לבין בזה הדין דאין הכוונה מ נימא שהמצוה הוא מה ש"י מ"מ בזה קיום המצוה אין עיקר קיום המצוה הוא מה האדם הוא מגוף תכלית הב כבגד בפני"ע ליכא קיום מ: המצוה אלא התוצאה בעי בתפילין י"ל כן.

68. דכתב שם וז"ל, אם ק הקהל לעלות לכימה שאו בלבישתו לקיים המ"ע והעולם אינם נוהרין בזה, המצוה ביטל המ"ע. ועי' שגי"כ חקר בזה לענין ציצי בסוכה ולא נתכוין למצוה, שם דנחלקו בזה המנ"ח ו (מצוה שכ"ה אות י') כתב מהבב"ע, דנהי דאין בזה כ ודואין אותו כאילו לא ישב של ד' כנפיה, אבל אין רוז כאוכל חוץ לסוכה או לבש בשערי יושר (ש"ג פי"ט). ו המצוה כיון שהיה בלא כו חשיב כביטול העשה, ולא ד כגד של ד' כנפות בלא ציצי וכ"כ בבית ישי (סי' ל"ג). (מצוה תקצ"ח אות ר') שכ ל"ת, כגון כלאים בציצית, לוקה וכו', כיון דלא קיים

שאל לא הותר איסור אשת אח רק בביאה שהמצוה מתקיימת בה, וחרש דפטור מכל המצוות לא קיים מצוה בביאתו ולא הותר איסור אשת אח⁷⁰.

וכן יש לחקור אם אסור להלביש חשו" בכלאים בציצית, כיון דאין מצוה בלבישה זו, ממילא איכא איסור כלאים, או שמא יש לדמותה לנשים במצוות עשה שהזמן גרמא דשייך בהו עדל"ת למ"ד (ת"כ דיקורא דחובה פר' ב' פ"ב) נשים סומכות רשות, כמש"כ הראב"ד (בפי

משפט הקובץ

או דאמר בפירושו שאינו רוצה לצאת ידי המצוה, ע"כ. הרי שצידד דאם לא כיון לצאת עובר גם על הלאו ולוקה, ודלא כמו דמבואר בדבריו במצוה שכ"ה, וצ"ע. ועיי"ש במנח"ש וכן בשו"ת ישועת משה (ח"ג סי' נ"ח) ובשו"ת אבן ישראל (ח"ה סי' א' וה"ט סי' ה' סק"ג) מה שתמהו טובא ע"ד הביאה"ל. וע"ע בשו"ת נתיבות אדם (ח"א סי' א') מו"מ עם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל אם כוונת הביה"ל דוקא על ג' מצוות אלו שכוונת טעם המצוה לעיכובא להב"ח (ציצית תפילין וסוכה), או גם בשאר מצוות עשה. ובס' שיח הלכה (סי' ס') כתב בשם הגרש"ז דאם כוונת הביה"ל כפשוטו איך מלבישים ט"ק בבית המרחץ והא אסור לכיון כוונת המצוה והוי כאילו הולך בלא ציצית. ובאילת השחר יבמות ד' א' כתב דיש קצת להוכיח דגם בלא כוונה אינו עובר על הלאו, מהא דס"ל להתוס' שם (ד"ה לא תעשה) דהיתר יבום הוא מדין עדל"ת, וא"כ למ"ד מצ"כ למה פליגי רבנן אבא אבא שאל דס"ל דהנושא אשה לשם נוי פוגע באיסור ערוה, הרי כיון שנושא לשם נוי אינו מקיים מצוה ונמצא דעובר על איסור אשת אח, משמע דאפי' למ"ד מצ"כ מ"מ מצוה המוטלת עליו לעשות אפילו שההיתר הוא מדין עדל"ת מ"מ אינו עובר על האיסור. ואולי יש לדחות דגם כשמכוין לשם נוי אין הפי' דאינו מכוין לקיים המצוה אלא דמכוין גם לשם נוי אבל איה"נ כשמכוין רק לשם נוי כו"ע יודו דאסור. אך לא משמע כן דא"כ גם רבנן היה להם לחוש אולי מכוין רק לשם נוי, ע"ש. וע"ע במועדים וזמנים (ח"א סי' פ"ה), ובמשמרת חיים (ח"א עניני ציצית אות ג').

69. מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל אמר דכל מש"כ רבינו לדחות דמיידי בגדול עומד על גביו, א"ש אי נימא דחרש יש לו קיום מצוה, דאז יתכן שנתכוין, אכן אם אינו בתורת קיום מצוה מה יהני מה שגדול עומד על גביו.

70. באחרונים כתבו דאפשר לדחות, דגם לאבא שאל אי"צ שיהיה קיום מצוה בפועל רק צריך שיהיה מעשה יבום הראוי למצוה, ובלי כוונה ל"ה מעשה מצוה כלל, וכמו שהביא רבינו בקו"ש (ח"ב סי' ל"ג) מהגר"ח, ולכן אסור, אבל חרש שמייבם יש בזה מעשה הראוי למצוה, רק דהגברא אינו חייב במצוות, בזה יתכן דאבא שאל מודה, וא"כ אין מזה ראייה לעדל"ת דצריך שיהיה בו עכ"פ קיום מצוה. ומטו בשם מרן הגר"ש

רנא) ובשו"ת נו"ב (מהר"ק אה"ע סי' נ"ד) כתב דגם אבא שאל לא פליגי אלא היכא שמכוין שלא לשם מצוה, אבל סתמא כשר, והביא ראייה מחרש דקונה יבמתו (יבמות ק"ב): אף דלאו בר כוונה הוא, ועיין בחי' לפסחים אות קע"א, דלענין מצוות צריכות כוונה לא מהני הא דסתמא לשמה, והראיה מחרש יש ליישב כמו שכתבו תוס' (שם קד: ד"ה והא) לענין חליצת חרש דמיידי בגדול עומד על גביו ומלמדו לכיון⁶⁹, מיהו כיון דלאבא

דכל מה דאמרינן דהיכא שהתוצאה היא המצוה אזי אי"צ כוונה, כ"ו במקום שהתכלית של קיום המצוה הוא עצם המציאות וההווה של התוצאה כלא שום שייכות לגברא, וכגון במעשה שתכלית המצוה הוא מה שיש מעקה בבית, ורק שהתורה הטילה החיוב לזה על מי שזה ביתו, ובאמת אם יצויד שאחר יעשה המעקה לביתו בודאי עשה את תכלית המצוה, בזה הדין דאין הכוונה מעכבת, משא"כ גבי ציצית אפי' אי נימא שהמצוה הוא מה שיש ציצית בבגדו ולא מעשה העיטוף, מ"מ בזה קיום המצוה אינו מה שיש ציצית בבגד, אלא דכל עיקר קיום המצוה הוא מה שיש ציצית שלבוש בו, והיינו שגוף האדם הוא מגוף תכלית המצוה, אבל בעצם ההויה של הציצית בבגד בפני"ע ליכא קיום מצוה כלל, ובכה"ג, אף שאין העשייה המצוה אלא התוצאה בעי כוונה לצאת, עכ"ד. ולפי"ז ה"נ בתפילין י"ל כן. L

68. דכתב שם וז"ל, אם קראוהו לתורה ולוקח טליתו או טלית הקהל לעלות לבימה שאז זמנו בהול ומסתמא אינו מכוין אז בלבישתו לקיים המ"ע של ציצית ממילא עובר בזה על המ"ע, והעולם אינם נוהרין בזה, ע"כ. ומבואר דס"ל דבלי כוונת המצוה ביטל המ"ע. ועי' בשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' א') שג"כ חקר בזה לענין ציצית שלא בכוונה, וכן באכל או ישן בסוכה ולא נתכוין למצוה, אי חשיב כאוכל חוץ לסוכה, וכתב שם דנחלקו בזה המנ"ח והביאור הלכה הג"ל, דהנה במנ"ח (מצוה שכ"ה אות י') כתב לענין סוכה וציצית הפסולין משום מהבב"ע, דנהי דאין בזה משום מצוה, מ"מ גם עבירה ליכא, ורואין אותו כאילו לא ישב בסוכה כלל, או לא לבש כלל בגד של ד' כנפות, אבל אין רואין אותו כעובר על עשה ולחושבו כאוכל חוץ לסוכה או לבש בגד בלא ציצית, ע"ש. ועי' בזה בשערי יושר (ש"ג פי"ט). ולפי"ז ה"נ בנידו"ד, אף שלא קיים המצוה כיון שהיה בלא כוונה, מ"מ לפי"ד המנ"ח עכ"פ לא חשיב כביטול העשה, ולא חשיב כאוכל חוץ לסוכה, או כלובש בגד של ד' כנפות בלא ציצית, וחולק בזה על הביאה"ל הג"ל. וכ"כ בבית ישו (סי' ל"ג). מיהו יש להעיר ע"ז מר' המנ"ח (מצוה תקצ"ה אות ו') שכתב וז"ל, וכן בכ"מ דעשה דוחה ל"ת, כגון כלאים בציצית, אפשר אם אמר שאינו רוצה לצאת לוקה וכו', כיון דלא קיים המצוה אפשר דלוקקן אם לא כיון

erbach, Siedomoh Zalmen

8

ס פ ר

מנחת שלמה

כולל

שאלות ותשובות בירורי ענינים
וחקרי הלכות

בד' חלקי השו"ע

מאת הגאון

רבי שלמה זלמן אויערבאך שליט"א

ראש ישיבת קול תורה

נערך ויצא לאור ע"י

מכון "שערי זיו"

שע"י הישיבה הקי"ש שער השמים"

פעיה"ק ירושלים ת"ו תשמ"ו

חזק א

מנחת שלמה

סימן א

בענין מצוות צריכות כוונה

בשעה שהוא אוכל או הולך לישון, דאל"כ חוץ ממה שלא קיים מצוה גם עבר על עשה ועשה עבירה, ועיין גם במשנ"ב בבאה"ל סימן תקפ"ח סעיף ב' שהביא מהמטה אפרים לא לתקוע בשופר במקום מטונף שאסור בדברי תורה, וכתב ע"ז המשנ"ב "ואפשר שהטעם הוא דכיון דקיי"ל דצריך כוונה לצאת ידי המצוה שצונו השי"י זה גופא ג"כ חשיב כדברי תורה — ולא גרע מהרהור בדברי תורה" עכ"ל, ונמצא שלפי דבריו הלובש ציצית במרחץ או בביה"כ במקום שאסור בדי"ת נכון למנוע מכוונת מצוה, ולפי האמור נמצא שעובר בכל רגע אעשה דציצית, ולפי"ז לר' אליעזר שסובר במס' סוכה כ"ז ע"א שהיוצא מסוכה לסוכה ביטל מצותה של ראשונה ופירש רש"י "אפילו ימים שעברו עליו כבר איבדן למפרע ואינו מצוה", ונמצא לפי"ז דלכאורה דינו כאילו אכל וישן למפרע חוץ לסוכה.

וכמו כן צ"ע טובא לענין כלאים בציצית שאם לבשו בלא כוונה דלפי"ז עובר על לאו של שעטנז כיון דבלא כוונה ליכא עשה דהחי לל"ת (עיין כתוס') חולין ק"י ע"ב), וגם בזה"ז אם לן בטליתו בלילה דבטלה ממנו המצוה, דלפי"ז מיד כשעלה השחר והגיע הזמן של ציצית אם לא נזכר לכיון אז למצוה נמצא שהוא עובר בכל רגע על עשה דציצית, והן אמנם היוצא בשבת בבגד שיש בו ציצית שלבשו בלא כוונה אינו חייב חטאת, ולא דמי כלל ליוצא בשבת ברה"י בטלית שאינה מצויצת כהלכה או בבגד שהוא קטן מהשיעור דמבואר שחייב חטאת, דשאני הכא דליכא כלל שום חסרון בגוף הכגד והציצית וראוי שפיר למצותו כמו שהוא, אבל מכל הנ"ל ודאי קשה.

ג צ"ע במי שיש לו מזוזה בפתחו דמבואר בכמה מקומות שמקיים בכל רגע מצוות עשה, ולעומת זה אם דר בכית שאין בו מזוזה עובר נמי בכל רגע אעשה דמזוזה, דלפי"ז הן אמנם שאם קבע מזוזה בפתחו כדין וכדת ונתחכן למצוה שפיר אמרינן דהמצוה נמשכת תדיר בלי טופ הפסק כל זמן שלא הוציא משם חפציו, ובעיקר הדין אינו צריך כלל לכיון למצוה בכל פעם שהוא נכנס ויוצא, וכמו דסגי בציצית ובתפילין במה שמכיון רק בתחלת הלבישה וההנחה [ודלא כהרע"א ז"ל בתשו' סוף סימן ט', כמבואר בעין

יש לחקור מי שאכל או ישן בסוכה ולא נתכוין כלל למצוה מי אמרינן הואיל ומצוות צריכות כוונה ולא חשיב כעשה מצוה ממילא חשיב נמי כעבר על עשה וכמאן דאכל חוץ לסוכה דמי, או אפשר דנהי דלא עשה מצוה אבל עבירה נמי לא הוי ולא חשיב כלל כאוכל חוץ לסוכה, והך ספיקא איכא נמי לספיקי במי שלבש טלית מצויצת ולא נתכוין למצוה מי אמרינן דעבר אעשה דציצית או לא.

כידוע העלה המנ"ח במצוה שכ"ה לענין סוכה וציצית הפסולין משום מצוה הבאה בעבירה, דנהי דאין בזה משום מצוה אבל מ"מ גם עבירה מיהא לא עביד ורואין אותו כאילו לא ישב כלל בסוכה או לא לבש כלל בגד של ד' כנפות, אבל אין רואין אותו כעובר על עשה ולחושבו כאוכל חוץ לסוכה או לבש בגד של ד' כנפות בלא ציצית, אולם חוץ מזה דמבואר שם שחדושו הוא לא כהתוס', גם עיקר דבריו אינם נראים דהרי התורה לא אסרה כלל ללבוש בגד בלא ציצית רק חייבתו להטיל בו ציצית, וכן גם באכילת חוץ לסוכה ליכא כלל שום איסור אלא שהתורה אמרה תשכו כעין תדורו וכל שהוא בא לאכול אכילה קבע שאין רגילין לאכול בשוק אלא בבית חל עליו מצות סוכה, ואי אמרינן דלא עשה מצוה הרי ממילא איכא נמי עבירה של ביטול עשה, וכן מבואר גם בשערי יושר שער ג' פ"ט ע"י"ש, וכיון שכן אף גם בנד"ד כיון שלא נתכוין ולא עשה שום מצוה חשיב נמי כמבטל מצוה עשה ודינו כאוכל חוץ לסוכה או לובש בגד של ד' כנפות בלא ציצית.

ומצאתי דלהדיא כתב הכי המשנ"ב בבאה"ל סימן ס' סעיף ד' וז"ל "אם קראוהו לתורה ולוקח טליתו או טלית הקהל לעלות לבימה שאז זמנו בהול ומסתמא אינו מכין או בלבישתו לקיים המ"ע של ציצית ממילא עובר בזה על המ"ע — והעולם אין נוהרין בזה" עכ"ל, ונמצא דלפי כ"ש הב"ח בסי' תרכ"ה דצריך שיכוין כשיושב בסוכה שצונו המקום לישב בה זכר לענני כבוד, ועי"ש בבכורי יעקב שחולק על הפרמ"ג דפשיטא ליה שאין כוונה זו לעיכובא אלא סובר דכיון שכתבה תורה למען ידעו אפשר דאפילו בדיעבד לא יצא, ולפי הנ"ל יש להזהר מאד ולכוין כן

שתלה ציצית בכגרו אף שאם חזר ולובשו ומכרין למצוה מקיים שפיר בכל פעם שלובש מצות עשה וצריך לברך. מ"מ אם אינו מכרין ואין לו שום מצוה אפי"ה הואיל ואינו חייב בהטלת ציצית רואין אותו ככגד של ג' כנפות שפטור מציצית, וכן כמוזוה אי לאו דמעיקרא לא תיקנו לברך אלא על הקביעה היה צריך שפיר כל לוקח או שוכר לברך בשעה שהוא נכנס לדור וכמבואר בתשרי רע"א הנ"ל, אבל מ"מ אם נכנס לדור ולא נתכרין אינו חשיב כלל כעובר על עשה.

ויותר מזה נלענ"ד דאפשר שאפילו אם לבש טלית או אכל בסוכה ואמר בפירוש שאינו מכרין למצוה דלכו"ע לא עשה מצוה אפי"ה אין רואין אותו כעובר על עשה כיון דבהאי גברא אין אני קורא כלל קרא דחשבו בסנות שהרי הוא יושב בה וכן קרא דגדלים תעשה לך הואיל וכבר עשוי, והוא דומה קצת למי שהחזיר אבידה או נתן שכר שכיר בזמנו ואמר בפירוש שאין כוונתו למצוה דאע"ג דלמ"ד מצות צריכות כוונה לא קעביד טוים מצוה — אם נאמר הכי גם כמצות שכליות שבין אדם להכירו — מ"מ גם ביטול עשה אין כאן וה"ו בנר"ד. [רק צ"ע קצת מעשה דיבום שאם אינו מכרין למצוה סובר אבא שאול דרואין אותו כפוגע בעוזה, ואף דלשטת הנמ"י בריש הבע"י אינו אלא מדרבנן, מ"מ ידוע שהרמב"ן ביבמות ל"ט ע"ב אינו סובר כן, דלפי זה צ"ע בטלית שיש בו כלאים ולבשו סתם להנאת חימום אי עבר אלאו דשעטנו להסוכרים דלא שרי בלבישה אלא בעידנא דמקיים מצוה, דאף שלענין יבום לא קיי"ל כאבא שאול, היינו משום דסוכרים שגם בלא כוונה קנאה ועשה מצוה משא"כ בציצית וצ"ע.]

וגם יש לדמותו לשחיטת חולין שלא בכוונה דפשוט הוא דכיון שאינו מתכרין למצוה לא קיים כלל את העשה, ואפי"ה כמו דאיסורא דאבר מן התי אודא מהך בהמה כן אודא נמי האיסור של אינה זבוחה, הרי חזינן שהזביחה מועלת לתקן מאיסור עשה של אינה זבוחה אע"ג שהעשה עצמה לא קיים, והיינו משום דלאחר שהיא כבר זבוחה ושוכר אין צריכין עוד לזבוחה ממילא פקע העשה, וה"ו בציצית ומוזוה אף בכה"ג שאינו מקיים מצוה אפי"ה איסור לבישה מיהא אודא מהך בגד כיון שהציצית תלוין בו, ואף דשאני שחיטה שרק מעשה השחיטה כלבו הוא דהוי מצוה ואינה נמשכת תדיר משא"כ בציצית וסוכה הרי אם יתכרין יכול שפיר לקיים מצוה בכל עת ובכל שעה, אפי"ה נראה דלענין היתר לבישה ואכילה יכולים לומר דסגי בעשייה ראשונה ותו לא בעי מידי. גם אפשר דמה שהרע"א ז"ל משה בתשובה הנ"ל את ההולך מביתו לעסקיו לענין מוזוה, ליוצא מסוכה לעסקיו שחייב לברך כשחזר ונכנס, היינו משום דאע"ג שגם בשעה שאינו בתוך הבית חייב כמוזוה דלא גרע מבית התכן,

יצחק סימן ל"א ובנחלת צבי בשו"ע יו"ד סימן רצ"א אב"מ מ"מ הקונה בית מחכירו שיש בו מוזוה נהי דלמעשה קיי"ל שאינו מכרין על מצות מוזוה בשעה שהוא נכנס לדור, בו משום דלא תיקנו ברכה אלא על הקביעה (עיין במג"א ריש סימן י"ט) והיינו משום דבקביעת המוזוה מינכר שהוא עוסק במצוה מה שאין כן בכניסה לבית שיש בו מוזוה לא מינכר כלל דקעסיק במצוה, אבל החיוב של מוזוה ודאי פקע מהמוכר וחייל רק על הלוקח, וא"כ אם נכנס לדור כתוכו ולא זכר כלל ממצות מוזוה נמצא שלפי הנ"ל הרי הוא עובר בכל רגע ורגע על עשה של מוזוה.

והיה נלענ"ד דכמו שהעושה מעקה לגג ולא נתכרין למצוה אע"ג דמסתבר דלא חשיב כמקיים עשה הואיל ומצוות צריכות כוונה, אבל מ"מ כמו שאינו עובר על הלאו של לא תשים דמים בביתך כך אינו עובר גם על העשה של עשיית מעקה, והיינו משום דרק מי שמניח גגו בלא מעקה עובר בעשה, אבל מי שיש לו מעקה בגגו אע"ג שנעשתה באופן זה דלא קעביד כלל שום מצוה כגון שנעשתה מאליה או ע"י עכורים אפי"ה פשוט דאינו עובר עוד בעשה כיון דמהשתא לא רמיא עליה כלל שום חיוב לעשות מעקה, וה"ו כמוזוה הואיל ויש מוזוה כשרה על הפתח שנקבעה כדין וכדת תו לא חייב כלל בעשה דוכתבתם על מוזוהו ביתך, ולפיכך אף אם אין לו שום כוונה מצוה בשעה שהוא יושב או נכנס לתוך הבית, אמרינן דכל שיש לו מוזוה בפתחו מתקיימת המצוה מאליה גם בלא שום כוונה, ועיין בפרמ"ג או"ח מש"ז סימן ד' ס"ק ט"ו ובא"א סימן ח' סק"ט שמסחפק במצוה שאינה חיובית כמו כמוזוה שאם לא ידור בבית אינו חייב בה דאפשר שאינו צריך כלל לכרין למצוה עיי"ש, וא"כ בנר"ד דבשעת עשיית המוזוה הרי קבעו אותה למצוה ושוכר אינו חייב כלל בשום עשה שפיר אמרינן דבכה"ג לא בעי כוונה.

וכיון שכן אפשר דבציצית וסוכה הן אמנם דככי האי גוונא דהוי מצוה הבאה בעבירה אמרן שפיר דהואיל ולא עשה מצוה חשיב נמי כעובר על עשה, היינו משום דהואיל ואינם ראויים למצוה משום טעמא דמצוה הבאה בעבירה אמרינן שפיר דממילא איכא נמי ביטול עשה, משא"כ בנר"ד שהציצית והסוכה כשרים למצוה בלי שום פגם וחסרון ואם רק יתכרין למצוה יוכל שפיר לקיים את העשה, בכה"ג שפיר אמרינן דאע"ג שאם לכש ולא כיון למצוה לא עשה מצוה (ולא דמי למוזוה שהמצוה לא בטלה ממנו גם בשעה שיוצא מן הבית, מידי דהוי אבית החבן ובית האוצר, משא"כ בציצית מיד כשפשטן פקעה המצוה) מ"מ גם ביטול לעשה ליכא כיון שאינו מחויב כלל בעשיית ציצית בכגד שהציצית כבר תלוין בו כדן וכדת, ודלא כהמשנ"ב הנ"ל שכתב דעובר בעשה, ונמצא דלאחר

מנחת

סימן צא

שלמה

תקנט

מריפתא לעניא והיינו משום דכל היכי דליכא בעשה של נתון תחן פקע גם הלאו וא"כ אולי גם אונן פטור מזה, ורק אם נותן לעני"ג של המת מסתבר דכמו שמותר לומר קדיש כך גם מותר גם בזה, וממילא יתחייב גם בפורים כמתנות לאביזנים.

עניית אמן אחר ברכת אונן:

ה) בשו"ע יו"ד סי' שמ"א סעי' א' פסק שאין האונן רשאי להחמיר על עצמו ולכרך. ונראה להוסיף שאם עבר ובירך אין עונין אחריו אמן כמו"ש התוס' במו"ק דף כ"ג ע"ב ד"ה ואין ממס' שמתות עיי"ש. ומסתפקנא לפי"ז במי שחייב להתעסק בהצלת נפשות והוא טועה ומחמיר על עצמו לברך ברהמ"ז אם מותר לענות אחריו אמן דלכאורה הוא ק"ו מאונן וחשיב כבוצע כרך, אך יתכן דגבי אונן יש פטור מיוחד וחשיב טפי כמכרך לבטלה.

אונן והמחיר את המת — לענין ברכת אשר יצר אתכם וכו':

ו) נלענ"ד שאף אם האונן עצמו פטור לגמרי מברכת אשר יצר אתכם וכו' [עיי' אשל אברהם (בוטשאטש) אור"ח סי' רכ"ד], מ"מ המלוים את המת מסתבר שצריכים שפיר לברך לאחר הקבורה דכל זמן שלא יצאו המלוים מביה"ק הרי זה חשיב כראיה אחת וגם שהרי מעיקר הדין יכולים הם שפיר לברך גם בדרך הלויים ולפני הקבורה באופן שעיי"כ לא ישתהו עם המת ובפרט אלו המלוים שאינם מחזיקים במטה, וכמו שאם נודמן להם ברכת הראיה כגון בריקים ורעמים דשפיר יכולים לברך.

אינן — לענין ספירת העומר:

ז) מי שנעשה אונן באחד מימי הספירה כאופן שיהיה אונן כל הלילה והיום שלמחרת, כתב בשו"ת נובי"ק אור"ח סי' כ"ז שיספור כלילה בלא ברכה ושוב יוכל לספור בשאר הימים בברכה, וה"ד בבה"ל סי' תפ"ט סעי' ח'. ומסופקני אם גם כלילה של ערב שבועות צרי' לספור מפני החשיבות של הברכות שכבר בורך שתהיינה מהודרות [עיי' מורה באצבע (להחיד"א) סי' ז' אות רי"ז, ובשד"ח אסי"ד מערכת יוהכ"פ סי' א' סוף אות ג].

אינן — לענין נתינת הסנדל בת"ב:

ח) נראה דאונן בתשעה יבאב אם יחליץ נעליו יקשה עליו טלהתעסק בצרכי המת מותר בנעילה הסנדל, והוא הדין במי שנעשה אונן תוך ימי אבלו, ועיי' בתוס' מו"ק דף כ"ג ע"ב ד"ה ואינו, וצ"ע לענין יוסי הכפורים במי שיש לו דין אונן כגון במחשיך על

למה לא יתחייבו הנשאים להתאבל תיכף משעה שהחזירו פניהם, כיון שסובר שגם אם האבלים כולם יחד עם גדול הבית לא התחילו להתאבל אפי"ה הקרוב שבעיר אחרת חייב תיכף להתאבל וכ"ש הכא, ובפרט שגם מבואר שם שאם גדול הבית ה"י בדעתו לחזור וחזור אצל הנשאים אפילו כיום ז' שגם הוא נגדר אחריהם, וא"כ למה אם גדול הבית אין דעתו לחזור ונשאר שם לא חייל על הנשאים חיוב אבלות, ועכ"פ ה"י נלענ"ד שגם לדעתו היינו דוקא כשאותם הנמצאים עם המת אינם מתאבלים מיד מפני שהם אננים והמת מוטל לפנייהם ולכן זה שהוא במקום רחוק דינו כהחזיר פניו, אבל אם גם אלה שהם במקום המת אינם אוננים וגם לא מתאבלים מפני שלא ניתן לקוברו רק אחר ג' ימים, מסתבר שגם הקרוב שבעיר אחרת אינו מתחיל להתאבל כיון שבמקום המת אין מתאבלים אע"ג שאינם אוננים אלא שעה שיש רשות לקוברו, אולם הגאון הנ"ל מפורש כתב שם שגם באופן זה צריך הקרוב שבעיר אחרת להתאבל מיד וצ"ע.

אך מצאתי שהגאון העצום בעל "תפארת למושה" סובר בפשיטות כדעת המשיב דבר, וזה לשונו בסיו"ש ע"ה "ואם יש אבלים שלא היו כאן כלל רק נודע להם בעירם בין מיחה לקבורה נ"ל דמתחיל מסתימת הגולל אף גדול הבית וכל האבלים שהיו כאן חזרו פניהם ומנו מהחזרת פניהם", וכן כתב נמי בסיו" ת"ב "ואפשר דאפילו נשאר כאן כל האבלים וכולם מונים מהחזרת פניהם מ"מ אותו שאינו שם ונודע לו בעירו מונה משנסתם הגולל הלא שייך אצלו חזרת פניהם", הרי דהאי גאון ז"ל סובר נמי כהמשיב דבר. ומיהו במ"ש הנצי"ב זצ"ל דאסור בכשר ויין עד שעת הקבורה, לכאורה נלענ"ד דמ"מ כיון שאינו טרוד בקבורתו דשפיר חייב בכל המצוות חוץ מתפילין.

אונן אם מותר בלבישת טלית קטן:

ג) יש לדון אם אונן מותר ללבוש בבקר את הטלית קטן, כיון שאם לא יתכרין למצוה יש לחוש למה שכתב המשנה"ב בבאה"ל סי' ס' דאם אינו מכוון למצוה הו"ל כעובר עבירה ודינו כלובש בגד של ד' ננפות בלא ציצית [נראה עוד בענין זה בראש הספר סימן א] ורק להמרדכי שהובא באור"ח סי' י"ג לענין שבת או אונס אפשר דשרי גם כאן כיון דלא רמיא עלי' חיובא דהטלת ציצית, אך יותר נראה דכיון שכך דרכו ללבוש תמיד אותו מלבוש חשיב רק כעושה מצוה כמתחבה דלית ביה כלל משום פגיעה בכבוד המת.

אינן אם חייב בצדקה:

ד) נסתפקתי אם אונן חייב בצדקה לעניים, דאע"ג שיש גם לאו דלא תאמין ולא תקפוזין וכל ישוב דך נכלם, מ"מ שומר אבידה הרי פטור

Te

L

סימן ד

תשובות קצרות בעניני אורח חיים

א. בהלכות ציצית

7א) בדבר הערחו, נראה לדעת הפוסקים כשמואל

שציצית חובת טלית פשוט הוא דלבישת בגד שיש בו ציצית אינו אלא הידור בעלמא כדי שיראה ויזכור כיון דמקיים מצוה גם אם מנח בקופסא, וגם אפשר דכיון שגם אם כלי קופסא חייב בציצית אינו אלא בבגד שעומד ועשוי ללבישה וכמו"ש בגמ' מנחות מ"א ע"א ומודה שמואל בזקן שעשאה לכבודו שפטורה מ"ט אשר תכסה בה אמר רחמנא והאי לאו לאכסויי עבידא, לכן איכא נמי קצת מצוה ללבושו הואיל והלבישה גורמת לחיוב ציצית [גם מטעם זה מותר ללבוש כלאים בציצית ולא אמרינן דאפשר לקיים שניהם אי מנח בקופסא משום דאי הוה אמרינן שאסור ללבושו תו פקע מיניה לגמרי מצות ציצית], ומ"ש ישועות יעקב (סי' י"ח סק"א וסי' כ"ה סק"א) שהלבישה היא "תוספת מצוה" כוונתו רק להידור מצוה אבל אין זה שייך כלל לתוספת יוהכ"פ ששם מוסיפים על הזמן [אך גם שם אין התוספת ממש כמו העיקר שהרי פטורין מוכרת וגם תוספת שבת אינה דומה לשבת עצמה גם להסוברים שזה מה"ת].

2) ומה שכב' מבקש ממני לישב פסק המחבר להקדים לבישת טלית להנחת תפילין, גם לשיטת הרמב"ם [ע' בישועות יעקב סי' כ"ה סק"א], חושבני דהוא מפני שהזמן של ציצית מתחיל מעלות השחר כמו"ש הרמ"א בסי' י"ח ס"ג מהמרדכי ואילו הזמן של תפילין מבואר בריש סי' ל' שמתחיל רק משיראה את חברו וכו' שהוא מאוחר יותר, וכיון דחייב ציצית מתחיל קודם הזמן של תפילין לכן גם מקדימים ללבושו, והן אמנם שהאחרונים נלאו למצוא טעם לכך שזמן ציצית לא תליא ביכיר את חברו, דהא גם בציצית כתיב וראיתם אבל כך מבואר בשו"ע.

3) מש"כ המשנ"ב סי' ה' סקכ"ד דאין להפסיק זמן מרובה בין עטיפת ה"ט"ק ל"ט"ג באם פוטר בט"ג את ה"ט"ק, ויש נוהגים בקומם ללמוד או בסליחות שיש שיהיו למעלה משעה, יתכן דעיקר הטעם הוא כמש"כ המשנ"ב דלפעמים אין פתוח רובו או קטן מהשיעור או ישן בו גם בלילה ולכן סומכין שיברך אח"כ על ה"ט"ג. [קצת דוגמא לכך מזה שרבים נוהגים להמתין עם הקריעה וברכת דין האמת מפני שאין כולם בקיאים בדיני קריעה ולכן נהוג לקרוע ולברך ברכה זו רק אח"כ במעמד של אנשי החברה קדישא]. ומ"מ פשוט הדבר בבחורים שמברכים על הטלית קטן שפיר צריכים

למחוק את הכינוי מפני שהכתיבה איננה שבועה, וה"ג אם כתב בריך רחמנא ג"כ מותר למחוק כי כתיבת ברכה אינה ברכה, אולם להשאלתו אפשר דכיון שנכתב לצורך ברכה א"כ כמו שאסור להזכירו כפה לבטלה כך יהא אסור למוחקו, וצ"ג אם אפשר לומר חרוש גדול זה לדעת השאלתו.

[והנה הרמב"ם בפ"א מברכות ה"ז כתב "כל הברכות כולן צריך שישימע לאזנו מה שהוא אומר ואם לא השמיע לאזנו יצא בין שהוציא בשפתיו בין שבירך בלבו". ומבואר דבלב נמי הוי ברכה, ולכאורה קשה דא"כ בכל ספק ברכה למה לא הזכירו הפוסקים דלהרמב"ם מעיקר הדין צריך להרהר בלבו את הברכה, והאחרונים רק כתבו דבמקום ספק מוטב לכיון בהרהור ולא מעיקר הדין. ולדברינו נראה דלהרמב"ם יהא אסור אפי' להרהר בלב במקום ספק כיון דמן הדין הוי ברכה ועשאה כשבועה ולכן אע"ג דשבועה בלב לאו כלום היא מ"מ ברכה לבטלה בלב שפיר יהא אסור, וזה דלא כהגן המלך והאחרונים, ועי' דעת תורה סי' ר"ט ס"ק ט"ו].

אך אעפ"כ נראה דאין זה פשוט לאסור בספק ברכה לומר בלשון לעז כיון שהרי חושב בלבו שאם מצד הדין הוא פטור מלברך הרי הוא אומר סתם ולא לשם ברכה. אלא דאפשר לדעה זו כיון שסו"ס הוא לשון ברכה הרי זה חשוב ויש בזה איסור ברכה לבטלה בכל גווניו. ואם ננקוט בזה לחומרא צ"ע גם באומר דרך לימודו בגמ' ומכוין לברכה, או באמירת "זיברך דוד" במקום ספק ברכה ומכוין בזה לברכה (כמו שהובא בפת"ש יו"ד סי' שכ"ח סק"א). ועוד יש לתמוה בעיקר הדין דהרי יכול אדם לישבע על ספק שאם יתברר שהיתה צרה ביום זה יצום למחר, ומותר אפי' להזכיר שם השם ואע"ג שזה רק ספק, וא"כ אטו ברכה לבטלה יהא יותר חמור ולמה לא יוכל לברך אם יש לו ספק אם בירך או לא. אך יש לחלק דהתם השבועה בהזכרת השם היא ודאי על תנאי זה ואם לא נתקיים התנאי לא חלה השבועה ולא עשה כלום, כמו הנשבע בלא כונה דאינה שבועה כלל ולית בה משום הזכרת ש"ש לבטלה, משא"כ ברכה אין זה חלות אלא עצם הדבור בנוסח זה אסור חכמים דגם ברכה בלא כוונה אסור משום ברכה לבטלה, ולכן אסור אפי' מספק.

ומ"מ עדיין צ"ע להתוס' ברי"ה דף ל"ג ע"א דכתבו דאיסור ברכה שאינה צריכה אינו אלא מדרבנן וקרא דלא תשא רק אסמכתא בעלמא ולכן נשים מותרות לברך במ"ע שהזמן גרמא. וא"כ לפי מנהגינו שהנשים מברכות מ"ט לא יברך ברכה מספק עכ"פ בלע"ז ויתנה שאם אינו חייב בברכה ה"ז כפיוט בעלמא. ועי' אפיקי ים ח"ב סי' ג'.

חלק שני

14

Fisher, Shelomoh Yehonatan Yehudah
=

ספר

בית ישי

כולל

חידושים, וביאורי סגיות

אשר הכינותי בעניי בחמלת ה' עלי

שלמה יהונתן יהודה פישר

שנת שבת ליה לפ"ק

עה"ק ירושלים תובכ"א

בדין מצהב"ע ומצ"כ

7 בשע"י ש"ג פי"ט כתב ח"ל, בס' מנ"ח מצוה שכ"ה רצה לחדש, דמה דפסלין משום מצהב"ע, הוא רק לענין מצוה המוטלת ארקקפתא דגזרתי, כמו מצוה אחרת תפילין וכדומה, אבל בסוכה בכל ימות החג, וליצית, שהחיוצ רק כשאוכל או כשלוש ד' כנפות, אף שהיה ע"י מצוה בעצירה, ולא חשבו כעושה מצוה דאין קטיגור נעשה קטיגור, כאמרו אמי ה' שונא גזל בעולה, מ"מ לא ביטל מ"ע. דלא אכל חוץ לסוכה, ולא לבש ד' כנפות בלא ליצית יעו"ש כו'. לענ"ד אין דברי המנ"ח מחוורים בזה. דענין הממוצע שהמציא המנ"ח לומר, דבמצות ליצית וסוכה אף שלא קיים המצוה מ"מ לא ביטל מ"ע, הוא דבר רחוק מן השכל. דהנה, אם היה מקום לומר דכונת החורה במצות ליצית שאסרה חורה לבישת ד' כנפות בלא ליצית, וכן בסוכה אסרה ישיבת קבע בבית חוץ לסוכה, וזהו עיקר המצוה שבשעה שאוכל לא תהיה אכילתו חוץ לסוכה, ובשעה שלוש לא יהיה מחוסר ליצית, אז היו דברי המנ"ח מוזניס, דאם לבש ד' כנפות והטיל בהם ליצית שהם נגדר מהב"ע, יש מקום לומר דאין זה כלבוש בלא ליצית, דהרי מ"מ איכא ליצית בצגד, ואף שלא קיים שום מצוה, אבל לא עבר אמימרא דרחמנא שהאיהר שלא ילבוש בלא ליצית, דהרי אינו מחוסר ליצית כו'. אבל באמת לענ"ד ברור, דכונת המצוה בליצית, בשעה שלוש ד' כנפות איכא חיוצ גזרתי להטיל ליצית בצגדו, ואחר לבישת הנגד מחויב הוא במצות ליצית כמו במצות תפילין, רק אם אינו לובש ליכא מצוה. וכן בסוכה, אם אינו אוכל ליכא חיוצ של ישיבת סוכה, אבל כשקובע לאכול מתחדש עליו חיוצ סוכה כנ"ל עכ"ל. וע"ע אחו"ד כלל י"א.

→ ולהבין דברי המנ"ח נעתיק לשון ציה"ל ח"צ דרוש א' ח"ל, בצדקה, הרי אם אין העני לפנינו אין עליו חיוצ כו', וא"כ גם אם נותן לו שלא לשמה, מ"מ הרי יש להעני כו', ונמצא אין כאן ערום ורעב, ואין עליו חיוצ של צדקה כלל כו'. אמנם מ"מ איכא נ"מ כו', דבנותן לשמה, מקרי מקיים המצוה, דקיים מצות צדקה. אבל אם נותן שלא לשמה, נהי דאין עליו שום עונש כו', כיון דאין עני לפניו, מ"מ הרי ג"כ לא קיים את המצוה, רק שנפטר מחיובה. וה"ז דומה ממש למי שאינו לובש צגד בן ד' כנפות, שאין עליו חיוצ של ליצית כלל. משא"כ הנותן לשמה כו' דומה ללבוש צגד בן ד' כנפות ומטיל בו ליצית. ויעו"ש מה שפירש בזה הפסוק אשרי משכיל אל דל בטוטו"ד.

דהיינו כגון בקונה בית בשטר מחנה שניתן לחוך הבית, ודאי לא שייך קנין ע"י באין כאחד. נראה דגם לפי חילוק זה, שפיר מהני באין כאחד בחינוך. די"ל, שאין הדבר תלוי בסילוק דוקא, אלא, כל שהדבר כבר קיים בעצם ובכח, ואינו אלא מחוסר ליציה לפועל, סגי בבאין כאחד. וכבר ביארנו בס' ס"א הגדר של כח ובפועל, דכל שכבר ישנה הסיבה העיקרית להתהוות הדבר, אלא שמחוסר תנאי (דהיינו סיבת הפועל בלשון הקדמונים), או שיסנו שם גורם מפריע ומעכב לליצית הדבר לפועל, ונריך לסלקו, זה נקרא שהדבר קיים בכח. ומעתה, הרי לפמש"ג ענין חינוך הוא, סיבה להוציא לפועל את מה שכבר קיים בכח ע"י הקידוש, וא"כ שפיר אמרינן בכה"ג באין כאחד ודו"ק.

ועיין חו"א מנחות ס' כ"ג סק"ט כתב ח"ל, בספר או"ש פ"א מכה"מ הקשה, איך מיתוקם (מנחות ט"ז) בשחי דעות כשמת כ"ג ונכנס אחר תחתיו, הלא שני שבא תחתיו לא נחנך עדיין, ומסקינן יומא י"ב ז' דעבודתו מחנכתו, ומסתבר דעבודה זו שהשני עובד דמנו של פר אחרי שפיגל הראשון לפני ולפנים, אינו מחנכו, שהרי עבודתו בפסול, דכיון דפיגל בראשונות לשריפה אזיל, כדין קדשים פסולים, ולא שייך כאן עבודה כ"ג, ולא אמרו עבודתו מחנכתו אלא בעבודה יוהכ"פ שאינה כשרה אלא זו, וכשהוא עובד ניכרת גדולתו, משא"כ בעובד בפסול כו'. ולא מסתבר לומר בזה הואיל ומרצה לפיגולו דדן כ"ג, מהא חשובה עבודה כ"ג להעלותו לכהונה גדולה. והנה י"ל דאירי דהיפך צניורא בח' צגדים כו', ומיהו א"ל לכ"ו, דר"מ ורבנן פליגי לעתיד לבא, ויהיה שמן המשחה, וכשם דריבוי בלא משחה סגי, ה"נ משחה בלא ריבוי סגי עכ"ל. ולמש"כ הראב"ד ע"פ הספרא אין מקום לחירוק זה. אלא מחוורתא לומר, דשפיר מהניא עבודתו לחנכו אע"פ שהיא בקרבן מפוגל, הואיל וכל ענין החינוך הוא להיות מיוכר גדולתו לבני אדם, דמה"ט סגי בחינוך אף בבאין כאחד אע"פ שהיא סתירה הגיונית וכמש"ג, א"כ ה"נ סגי בעבודתו בקרבן מפוגל, ובפרט דמרצה לפיגולו וכמש"ש החו"א.

ועיין ברמב"ם פ"ד מהל' כה"מ הט"ו שכחב ח"ל, וכן אם נתרבה צגדים בלצד אין מרבין אותו אלא ביום. וכתב עלה האו"ש ח"ל, יש להתבונן ביומא י"ב דאמר כי אירע פסול לכ"ג ציהכ"פ אחר חמיד של שחר במה מחנכין אותו יעו"ש. ולפ"ז אם אירע לו טומאה לכ"ג בלילה קודם תרוה"ד, במה מחנכין אותו להרים הדשן, דאין מרבין כ"ג בלילה, ובמה עובד עבודה לילה. וע"ש מש"כ בזה. וע"ע מק"ד ס' כ"ד. אכן לפמש"ג דריבוי לחוד וחינוך לחוד,

76

מלאכא דאשכחיה לרב קטינא כו' בעידן ריתחא ענשינן. הרי דהיכא דאינו מקיים המצוה רק פוטר עצמו מן המצוה. מגיע לו

א. וז"ל אם נותן שלא לשמה כו' ה"ז דומה ממש למי שאינו לובש בגד בן ד' כנפות כו'. והלא מבואר במס' מנחות מ"א גבי

ואשכחן כיו"צ נכסוי הדס חולין פ"ו א', כסהו הרוח וחזר ונתגלה חייב, ואילו כסהו הוא עצמו וחזר ונתגלה פטור. והיינו, דכסהו הרוח אין כאן קיום מצוה אלא פטור. ועד"ז יל"פ ציצמות ס"ג א' היו לו בניס בגיותו ונתגיייר פטור, דאי"ז קיום מצוה פו"ר אלא פטור יש כאן. ואילו ר"ל ס"ל דאפילו פטור ליכא דלדידה גדר המכוון והתכלית של מצוה פו"ר הוא בע"א מלר"י ואכמ"ל. נמצא הכלל, דמצוות שעיקרן תולאת המעשה, ועשאן בלא כונה, או שהיתה מזהב"ע, אין צידו קיום מצוה, אצל מ"מ נפטור מן המצוה, הואיל וסו"ס יש כאן התכלית של המצוה. וזוהי כונת המנ"ח.

← ועיין מ"צ סי' ס' בלור הלכה ד"ה וי"א שצריכות כונה, כתב ח"ל, אם קראוהו לתורה ולוקח טלית לעלות לצימה שאז זמנו כהול, ומסתמא אינו מכוון אז בלצימתו לקיים המ"ע של ציית, ממילא עובר בזה על המ"ע כו'. והעולם אין נזהרין בזה עכ"ל. ולפ"ד המנ"ח והציה"ל לית לן בזה. דאי"ז כלוש בגד בלא ציית, אלא כמי שלא לבש בגד צן ד' כנפות כלל.

והנה גם בקוב"ש כתב בעי"ז לדמות דברי המ"ב, אלא שלשנו ז"ל ככ"ד מטעמי, ונראה כאלו כונתו לומר, דמצוות כאלו שעיקרן התולאת והתכלית א"צ כונה כלל, ואף בלא כונה, וכמו"כ במהב"ע, יש כאן קיום מצוה. ח"ל בקוב"ע סי' י"א, טעמא דמהב"ע לא מהני אלא לבטל את קיום המצוה, אצל לא לבטל את ההכשר שחל ע"י המעשה.

כמו בעבר ומל בשבת שלא בזמנה, דאף דעשה עברה, מ"מ המילה כשרה, וממילא נתקיימה המצוה ג"כ. דהמצוה היא שיהא החינוק נימול, והרי הוא מהול מילה כשרה. דדוקא היכא דהעשיה בעצמה היא גוף המצוה שייך הך דמהב"ע, אצל היכא דעיקר המצוה היא תולאת המעשה, והעשיה בעצמה אינה אלא כמו הכשר להמצוה, והעצירה היא בגוף המעשה ולא בתולאתיה, שפיר המצוה מתקיימת. וכן ציצמתו נדה, דנראה מדברי התוס' דהמצוה הוא הקנין, וכיון דלא שייך לבטל את הקנין מטעמא דמהב"ע, ממילא מתקיימת המצוה כו'. ועיין בשו"ת הרשב"א מ"ו בסופו בשם הר"ף, בגונב ספר ולמד בו, לא קיים מצוה משום דהוי מהב"ע עכ"ל הקוב"ע. ומשמע דהוקשה לו על דבריו מדברי הרשב"א. אכן לפמש"ג א"ש, דודאי אין צידו קיום מצוה, אלא שנפטור מן המצוה, ואין עליו עונש ציטול מצוה.

ובקוב"ש כתובות אות רמ"ע כתב ח"ל, דוקא במצוה שהמעשה בעצמו הוא גוף המצוה, התם הכונה מעכבת. כאכילת מצוה ותקיעת שופר. אצל היכא דעיקר המצוה היא תולאת המעשה, אין הכונה מעכבת. כגון פו"ר, דהמצוה שיהיו לו בנים, וגם אם הוליד בנים בלא כונת מצוה נתקיימה המצוה מאליה, וא"צ לחזור ולהוליד. וכן ציבוס דהמצוה שיהא קמויה לו, אם הקנין חל בלא כונה, נתקיימה המצוה כו'. ויש לחקור מצוות ציית, אם כונת המצוה מעכבת. ואם ילבש כלאים בציית בלא כונת מצוה עובר

אחד האנשים ואחד הנשים חייבין להיות בבתיהם נר דלוק בשבת. שמלשון זה משמע. שהדלקת נר בשבת אין מצותה עצם ההדלקה שיהא עיכוב בדבר שהיא מדליק בידים דוקא. אלא המצוה היא ההשהדות שיהא אור מאיר בבית וזהו קיום מצותה. והבאחי שם שכן הוא מבואר בש"ע הרב ז"ל כו'. והעליתי שם, שד"ו אינו סותר לדברי התוס' הנ"ל שאם היה הנר דלוק מבעוד היום גדול שצריך לכבותו ולחזור ולהדליקו. שאע"פ שהמצוה אינה כעצם ההדלקה אלא שיהא אור מאיר. וכל זמן שהנר דולק אין כאן מצות הדלקה, מ"מ כיון שמכבה הרי חיכף חל עליו מצות הדלקת הנר, ממילא מצוה עליו להכניס עצמו בחיוב מצוה. ולפי טעם זה י"ל שגם בכסוה"ד יהא מחויב לגלות כדי שיתחייב במצות כסוי. ומ"ש מצות כסוי מהדלקת הנר וצ"ע עכ"ל. ואשתומא קאמר. ודברי התוס' פשוטים, דלמסקנא חידש ר"ת דהדלקת הנר לא דמי לכסוה"ד. אלא דצריך מעשה הדלקה לכבוד שבת. וכמ"ש הרמב"ם בפ"ל ה"א. ד' דברים נאמרו בשבת כו' כבוד ועונג. איזהו כבוד כו' וצריך לחקן ביתו מבעו"י מפני כבוד השבת ויהי נר דלוק כו' שכל אלו לכבוד שבת הן. (אלא שדברי הרמב"ם צ"ע דבה"ז שם כתב ואיזהו עונג ולא הזכיר נר דלוק, וכבר תמה בזה בס' אבן ישראל). והנה לדעת הרמב"ם אף דין ההדלקה שמצד

עונש בעידן ריתחא כו'. ויל"פ הפסוק, דמשכיל היינו שנותן אל הדל בהשכל, ומצורף להנתינה מחשבה טובה שיהיה לשמה. ואז גם כיום רעה בעידן ריתחא ימלטהו ה' וישמרהו בזכות הצדקה כו'. דבנותן בלא מחשבה טובה נענש ככה"ג עכ"ל. והדברים מכוונים רק לפי פירוש מהרש"א שהבאחי בסי' ל"ו בהא דבעידן ריתחא מענשין אעשה. דקיום המצות מגן מן הפורענות שבעידן ריתחא. א"כ הכא הרי אין בידו זכות מצוה להגן. ולא ימלטהו ה'. וכמו"כ א"ש לפי פירוש הר"י בשע"ת ג' כ"ב, שפירש כי עונש יענש לעתות בצרה על דבר אשר לא חמד בלבבו כו' לבעבור סבב פני דבר חיובה עליו ע"ש. אבל לפי פ"י התוס' שם שהוא נענש על שהוא משתמט מן המצוה. א"כ י"ל שאני הכא שלא השתמט אלא עשה בלא כונה.

ב. בתוס' שבת כ"ה ב' ד"ה חובה כו'. ומה שאומר טעם אחר שלא לברך משום שאם היתה מודלקת ועומדת לא היה צריך לכבותה ולחזור ולהדליקה ולא להדליק אחרת. אין נראה, דהא גבי כסוה"ד אם כסוהו הרוח פטור מלכסותו אפ"ה כשמכסה צריך לברך כו'. ועוד נראה לר"ת, שאם היה הנר מודלק ועומד שצריך לכבות ולחזור ולהדליק, כדאמר ליה ההוא סבא ובלבד שלא

בעזהשי"ת

ספר
הציצית

ביאורים והערות על שו"ע
הלכות ציצית

נערך בחמלת ה' עלי
יצחק מאיר סימקאוויטש
בן לאאמו"ר ר' שמואל אברהם שליט"א

שנת תש"פ
ברוקלין, ניו יארק

ענין ז'

כוונה במצות ציצית

74 סעיף ח'. יכוין בהתעטפו שצונו הקב"ה להתעטף בו כדי שנזכור כל מצותיו לעשותם. הנה נזכרה כאן הכוונה שצריך לכוון בלבישת ציצית שמתעטף בו משום שצונו הקב"ה לעשות כן, וענין זה שייך למצות צריכות כוונה בכללות, גם מבואר לכוון הטעם כדי שנזכור כל מצותיו לעשותם, וצריך לחקור במצות ציצית בפרטות, האם צריך כוונה, וגדר הכוונה.

טעם השיטה דמצות צריכות כוונה

הנה ענין מצות צריכות כוונה מובא בש"ס כמה פעמים, במשנה ברכות [דף י"ג ע"א] איתא היה קורא בתורה והגיע זמן המקרא אם כוון לבו יצא, ובגמ' שם, שמע מינה מצות צריכות כוונה יעו"ש. בגמ' עירובין [דף ל"ה ע"ב] בענין המחלוקת כשמוצא תפילין בשבת דבמצות צריכות כוונה קא מיפלגי. בגמ' פסחים [דף קי"ד ע"א] אמר ריש לקיש זאת אומרת מצות צריכות כוונה. בגמ' ראש השנה [דף כ"ט ע"א] שלחו ליה לאבוב דשמואל כפאו ואכל מצה יצא, ופירש רב אשי שהכוונה היא שכפאווה פרסיים, אמר רבא זאת אומרת התוקע לשיר יצא וכו' אלמא קסבר רבא מצות אין צריכות כוונה, ומבואר שם דעת ר' זירא דמצות צריכות כוונה.

ולהלכה נחלקו הראשונים אם קיי"ל כמ"ד מצות צריכות כוונה או אם אין צריכות כוונה, ובשו"ע או"ח [סי' ס, ד'] נפסק כדעת הר"ף והרא"ש דמצות צריכות כוונה, ודעת בעל המאור [ג"ה ע"א] וכן רבינו יונה בברכות הביא דעת הרבה פוסקים דקיי"ל דאין צריכות כוונה.

ובגמ' לא נזכר טעם בזה, איזו סברא או איזו ילפותא שיצטרכו לכוון או לא לכוון בעת קיום המצוה, ובכמה פוסקים ביארו החיוב של כוונה שהוא ענין של עבודת השם במחשבה שבלב, כדכתיב "ולעבדו בכל לבבכם", יעוין בדרך פקודיך בהקדמה, ובאמרי בינה [א"ח ס"י י"ד]. וצ"ע דאפילו אם הכוונה והמחשבה מעיקרי חובת האדם בקיום המצות, ומפסיד משכרו כיון שלא עשה עבור קיום מצות ה', אולם מהיכי תיתי דזה מעכב בקיום מעשה המצוה. **L**

בהעדר כוונה למצוה חשיב מתעסק

75 ב'. אמנם בסוגיא דראש השנה [דף כ"ט ע"א] → מבואר גדר ויסוד לכל ענין מצות צריכות כוונה, דבגמ' שם איתא שלחו ליה לאבוב דשמואל כפאו ואכל מצה יצא, ופירש רב אשי שהכוונה היא שכפאווה פרסיים, אמר רבא זאת אומרת התוקע לשיר יצא, פשיטא היינו הך, מהו דתימא התם אכול מצה אמר רחמנא והא אכל, אבל הכא "זכרון תרועה" כתיב, והאי מתעסק בעלמא הוא, קא משמע לן, אלמא קסבר רבא מצות אין צריכות כוונה.

ופרש"י, מהו דתימא התם אכול מצה קאמר רחמנא והא אכל ונהנה באכילתו, הלכך לאו מתעסק הוא, שהרי אף לענין חיוב חטאת אמרינן המתעסק בחלבים ובעריות חייב, שכן נהנה, קמ"ל דאף בשופר יצא. ובביאור הקמ"ל דיצא פירש רש"י, דקא משמע לן דאף על גב דמתעסק הוא יצא, דמצות אין צריכות כוונה. **L**

והנה במשנה ה' המתעסק

המתעסק לא יאמרין המתעסק יצא, [פרש"י, מתכוין לתקיעה מנבח נבוחי, או בידו תקיעה, א לתקיעה בעלמא לרבא דאמר רב: דלמא תוקע לש

ועיון במהרש" דקמ"ל

דאע"ג דמתעסק שאינו יוצא ידי ז [דף ל"ב ע"ב], וכ ולכאורה צריך ל לשיר לא הוי מזו ודאי מתעסק בחידושי הריטב יצא, והכי קא לתקיעה יצא ול שלא יצא.

והמבואר מזה קיום

יוצא ידי המצוה צריכות כוונה, ו מתעסק, וביאור בענין אחר ואינו בעצם המעשה, לגבי חיוב חטא

כח. אמנם חזו"ן דנ לא בעינן לדין מתני תקיעה של זכרון ח מתעסק, וכל שלא

דין המתעסק

76 והנה במשנה ראש השנה [דף ל"ג ע"ג] איתא, המתעסק לא יצא והשומע מן אמרינן המתעסק לא יצא, ובגמ' שם [דף ל"ג ע"ג] יצא, [פרש"י, מתעסק הוא דלא שאינו מתכוין לתקיעה, ואפילו דלאו מצוה, אלא מנבח נבוחי, או שהיה נופח בשופר ועלתה בידו תקיעה, אבל תוקע לשיר, שמתכוין לתקיעה בעלמא יצא], לימא מסייע ליה לרבא דאמר רבא התוקע לשיר יצא, ודחינן דלמא תוקע לשיר נמי מתעסק קרי ליה.

ויעוין במהרש"א שהעיר על רש"י שכתב דקמ"ל דתוקע לשיר יצא משום דאע"ג דמתעסק יצא, דודאי יש מתעסק כזה שאינו יוצא ידי המצוה, כמפורש במשנה ר"ה [דף ל"ג ע"ג], וכן עמד על זה בטורי אבן. ולכאורה צריך לומר דרצה לומר דכשמתכוון לשיר לא הוי מתעסק כזה דאינו יוצא, אבל ודאי מתעסק גמור אינו יוצא. וכן כתב בחידושי הריטב"א, ומיהו מתעסק ודאי לא יצא, והכי קאמר קמ"ל דכיון שנתכוין לתקיעה יצא ולא דיינינן ליה כדין מתעסק שלא יצא.

והמבואר מזה דיש ענין של מתעסק בעת קיום המצוה, דבזה לכו"ע אינו יוצא ידי המצוה, וחסרון כוונה למ"ד דמצוה צריכות כוונה, היינו דגם זה הוי אופן של מתעסק. וביאור הדברים, דכשאדם מתעסק בענין אחר ואינו מכוון כלל להמעשה חסר בעצם המעשה, דוגמא לדבר פטור מתעסק לגבי חיוב חטאת, דלא חשיב מעשה שוגג

בעלמא, אלא כמי שאינו עושה כלום, ולכן בתוקע בשופר כשאין בדעתו אלא לנבוח נבוחי, אף כשיצא קול תקיעה לא חשיב מעשה תקיעה. אבל באופן שנתכוון לתקיעה, אך לא לתקיעה של מצוה, בזה נחלקו אם מצות צריכות כוונה או לא, ולמ"ד דצריכות כוונה, היינו משום דבלא"ה הוי כאינו מתכוון לתקיעה כלל אלא לנבוח נבוחי, דכלפי התקיעה של מצוה אין חילוק אם נתכוון לנבוח או לתקוע, שמעשה המצוה הוא תקיעה של מצוה דוקא, וכל שלא נתכוון לכך אלא נתכוון לתקוע עבור סיבה אחרת כגון לשיר, הרי למ"ד דמצות צריכות כוונה הוי כנתכוון לנבוח בשופר, דהחפצא דעצם המעשה הוא תקיעת מצוה וכל שהתקיעה היא עבור טעם אחר הוי כנתכוון לעשות מעשה אחר [כח].

דין הנהגה שחשיב כמתכוון

א יסוד זה דחסרון כוונה מלתא דמתעסק → מבואר גם מההו"א שבגמ' דשאני מצה משופר, דלכן ס"ד לחלק דשאני מצה כיון דנהגה לא חשיב מתעסק, כדמצינו לענין חלבים ועריות, וכמו שפרש"י והר"ן. והנה אם הא דצריכות כוונה היה דין נוסף דצריכים כוונה למצוה, פשוט דלא שייך לייצר כוונה ע"י הנאה, אלא אם נפרש דהחסרון בהעדר כוונה הוא משום מתעסק, ניתן לומר דע"י הנאה מהמעשה בטל דין מתעסק, כדחזינן ממתעסק בחלבים ועריות דנהגה לא הוי מתעסק, לכן קמ"ל דגם במצה כשאוכל בלי כוונה. ודעת הרמב"ם בהל' חמץ ומצה [פ"ו ה"ג] שכן הוא להלכה, שכפאו ואכל מצה

כח. אמנם חזינן דמצד המעשה, חשיב אותו מעשה הן התקיעה לשם מצוה הן התקיעה לשיר, דאם לא כן לא בעינן לדין מתעסק, אלא דלא עשה מעשה המצוה, ומוכח דגם אם לא נתכוון לשם המצוה הוי מעשה תקיעה של זכרון תרועה, אולם מצד התייחסות המעשה לאדם העושה הפעולה, יש דין כללי בכל התורה של מתעסק, וכל שלא חשב לקיים אותה מצוה לא חשיב מתכוון לאותה מעשה, אלא למעשה אחר.

ו איזו לכוון ביאור השם בכל דמה, ו אם האדם שלא תיתי

ז ע"ה ייכות אבנה ש רב אמר שיטא אמר יועה שמע ייכות

מצה נהנה יי אף ולבים שופר דקא יצא,

יצא, אע"פ שפסק בעלמא נכ"ל זופר פ"ג ה"ט) שמצוות צריכות כוונה, וביארו הר"ן והמגיד משנה והמפרשים דעתו ע"פ סברא זו דהמתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה, ובע"כ דהחטרון משום דחשיב מתעסק (כ"ט).

ולאור זה דגדר הכוונה לייחד הפעולה עבור המצוה שלא יהא בגדר מתעסק, מתבאר דכל ענין מצות צריכות כוונה היינו רק במצוה המתקיימת ע"י עשיית פעולה כגון ליטול לולב או לקרות ק"ש, שצריך לכונן בשעת הפעולה שעושה כן כדי לקיים מצות ה', משא"כ היכא שכל ענין המצוה היא תכלית המצוה היינו התוצאה ממעשה המצוה, כגון במצות השבת אבידה, שכל המצוה היא שיוחזר החפץ לבעליו, אין לנו כלום בכוונת עושה פעולת השבת, כל שהשיב לבעלים קיים מצות ה', דדל פעולת השבת הרי החפץ הושב, וכן הוא בשאר מצות כצדקה כגון ביומו תתן שכרו וכדומה, וכן העלו כמה אחרונים (ל).

כוונה במצות ציצית

← **ג'.** כתב המשנה ברורה (סי' ס') זיאר הלכס ד"ה וי"ט, דמדברי הב"ח והפרי מגדים מבואר דגם במצות ציצית בעינן כוונה כדי לקיים

המצוה, ולפי זה אם קראוהו לתורה ולוקח טליתו או טלית הקהל לעלות לבימה, שאז זמנו בהול, ומסתמא אינו מכונן אז בלבישתו לקיים המצות עשה של ציצית, ממילא עובר בזה על המצות עשה, אם לא כשמכוין לשם מצוה, ואז יוכל לברך ג"כ, והעולם אינם נזהרין בזה, ואולי שטעמם דכיון שאין רוצה ללבוש אז את הטלית, ואינו לובשו אלא מפני כבוד התורה לשעה קלה, אין זה לבישה המחייבתו בציצית, דומיא דמי שלובש להראות לקונה מידתו שפטור אז מציצית (לא). והנה זה פשוט דאין צריך לחשוב כל משך זמן לבישה שלובש לשם מצוה, אלא הכל נמשך אחר מחשבתו הראשונה לשם מצוה, מיהו בעינן עכ"פ בשעה שלובש שיכוון שלובש הציצית לשם מצוה.

ובמנחת שלמה (סי' א') כתב לדון בדברי המשנה ברורה והקשה איך יתכן לומר שצריך לכוון בתחילת המצוה לכוונת מצוה, דא"כ הלן בטליתו בלילה, מיד כשעלה עמוד השחר והגיע זמן של ציצית, אם לא נזכר לכוון למצוה נמצא שהוא עובר בכל רגע בביטול מצות עשה דציצית. כמו כן צ"ע טובא לענין כלאים בציצית, שאם לובש הציצית בלא כוונה עובר על לאו דכלאים (לב).

כט. בעיקר החילוק בין מצה לשופר, היה אפשר לומר, דס"ד דשאני מצה דמעשה המצוה הוא מעשה האכילה ותו לא מידי, וזה כל המעשה, אלא שמעשה האכילה הוא מעשה המצוה, לכן כל שנתכוון לאכול לא חשיב מתעסק, משא"כ בשופר דרחמנא אמר זכרון תרועה, הרי דכל המעשה הוא מעשה המצוה של תקיעה, ולכן חשיב מתעסק כל שלא כיון למצוה. אמנם הרבה ראשונים אינם גורסים כלל הא דרחמנא אמר זכרון תרועה, אלא דס"ד דבשופר הוי כמתעסק, והחילוק במצה הוא כמו שמפרש רש"י דבמצה יש סברא מיוחדת שאין בזה משום מתעסק שכן נהנה.

ל. ובאמת גם כשבאנו לחייב כוונה במצוה מצד עבודת ה' שצריך לכוון לבבו לכך, יש לומר דהיינו שצריך לעשות הפעולה לשם מצוה, וכל שלא נצטוונו על הפעולה ליכא דין כוונה.

לא. נמצא שגם אם מכוון לשם מצוה, צריך בנוסף לזה לכוון ללבוש הטלית לשם לבישה דבלי זה אין כאן מצוה וממילא ליכא ברכה.

לב. אולם שיטת ר"ת דכל בגד שהותר בו איסור כלאים בשעת מצוה הותר לגמרי (מ"ס מנחות דף מ' ע"ג ד"ה תכלת) אך יש להוכיח כן משיטת הרמב"ם (נכ"ל זילת פ"ג ה"ה נקף משנה ס) דבעינן זמן קיום מצוה דוקא.

ובגמ' מנח
בציצית, ט
כסות לילד
דלא יכוון י

עוד הצרין
מי ש

לשם המצו
אם דר בבי
על העשה
המזוזה בע
הכוונה שנ
שקבועה בו
שמעולם י
ונמצא דמנ

ולכאורה

מקומה, וד
דדנו הפוס
מן העשוי
ל"ג ע"א ונ
וכן מדויק ו
כאן מעשו
המשך קיו
על הבגד, ו
מעשה, אל
שהמזוזה
משום צרי
מעשה שנ
אתינן מז
כמתעסק,

לג. ואפילו
דבשלמא כ
בתחילה, א
גם למחר.

יה ולוקח מה, שאז בלבישתו לא עובר כוין לשם לם אינם אין רוצה שזו אלא ה לבישה שלובש זור אז זין צריך כש לשם מחשבתו ין עכ"פ נית לשם

ון בדברי איך יתכן ה לכוונת כשעלה אם לא בכל רגע כן צ"ע ש לובש לאים ויבן.

ה האכילה לא חשיב זיעה, ולכן זין תרועה, זדת שאין

ינו שצריך

ה אין כאן

ז"ה תלמן

ובגמ' מנחות [נף מ' ע"ג] בענין גזירת סדין בציצית, טרחו למצוא טעם לגזירה משום כסות לילה וכדומה, ולא אמרו גזירה אטו דלא יכוון לשם מצוה. L

כוונה במצות מזוזה

76 עוד הצריך עיון לענין מצות מזוזה, האם כל מי שיש לו מזוזה בפתחו צריך לכוון לשם המצוה ואם לאו מבטל המצוה, והלא אם דר בבית שאין בו מזוזה עובר בכל רגע על העשה דמזוזה, ובשלמא היכן דקבע המזוזה בעצמו, יש לומר דהכל נמשך אחר הכוונה שבתחילת המצוה, אבל בקונה בית שקבועה בו מזוזה, איך שייך לומר על הגברא שמעולם לא כיון, שיש לו כוונה למצוה, ונמצא דמבטל מצות מזוזה בכל שעה^א.

ולכאורה במזוזה, עיקרה רק התוצאה, שתהא מזוזה קבועה על מקומה, והגם שיש דינים בקביעת המזוזה, דדנו הפוסקים דיש בזה פסול דתעשה ולא מן העשוי כשנקבע קודם החיוב [מנחות דף ל"ג ע"א וברש"י שם], ואין לקובעה ע"י גוי, וכן מדויק מנוסח הברכה לקבוע מזוזה, שיש כאן מעשה המצוה לקבוע מזוזה, אמנם המשך קיום המצוה אחר שהציצית קשורה על הבגד, או המזוזה על פתח ביתו, אינו ע"י מעשה, אלא מקיים המצוה בעצם המציאות שהמזוזה קבועה, ולכן יש לומר דאין בהן משום צריכות כוונה, שהרי אין כאן שום מעשה שנצריך בו כוונה, שהרי כל מה שאנו אתינן מדין כוונה היינו דבלא"ה הוי כמתעסק, והרי אפילו ישן מזוזה קבועה

76

בפתח ביתו לא יעלה על הדעת שמבטל המצוה, א"כ כ"ש כשאינו מכוון, דאכתי שם המצוה עליה וליכא חסרון דמתעסק בזה שאינו מכוון.

→ והנה נחזי אנן לענין מצות ציצית, לכאורה היה אפשר לדמות למצוות כאלו שאין בהן פעולה כלל, כגון השבת אבידה או צדקה וכדומה, שבהן נתבאר דלא בעינן כוונה כדי לצאת המצוה, ומה שיש בציצית מעשה הקשירה, ויש דינים בעשייתה, מבואר בגמ' מנחות [נף מ"ג ע"ג] דלפי מה דקיי"ל דציצית חובת גברא, חשיב עשיית הציצית הכשר מצוה בעלמא, וגמר המצוה הוא לבישת הציצית, ועל זה מברכים.

והיה אפשר לומר, דמצות ציצית שיהיו חוטי הציצית קשורים על ד' כנפות בגדו בשעה שהוא לבוש בו, ולפי זה אין בלבישת הציצית פעולה כלל, אלא כמו שיש מצוה שתהא מזוזה קבועה על פתח ביתו, הכי נמי בעינן ציצית קשורים על בגדו, אמנם באמת מצות ציצית קיום המצוה הוא בזה שהוא לבוש בבגד זה, כמבואר ברמב"ם הל' ברכות [פ"ב ה"ט], שהעושה מצוה ולא בירך, אם מצוה שעדיין עשייתה קיימת מברך אחר עשייה, ואם דבר שעבר הוא, אינו מברך, כיצד, הרי שנתעטף בציצית וכו', חוזר ומברך אחר שנתעטף אשר קדשנו במצותיו וצונו להתעטף בציצית, הרי מבואר דמקיים המצוה בלבישה, ולכן שייך לומר שהוא ממשיך בעשיית המצוה, דקיום המצוה בזה שהוא לבוש בחוטי הציצית, הרי שאינו דומה

לג. ואפילו אם יכוון למצוה בשעה שקונה הבית, לא שייך לומר שהכוונה נמשכת אחר הכוונה הראשונה, דבשלמא כשמכוון בשעה שקובע את המזוזה אולי יש לומר דהכל נמשך אחר הכוונה בשעה שקבע המזוזה בתחילה, אבל כשהיה כבר קבועה מקודם מה שייך לומר דמשום שחשב אתמול לשם המצוה, מקיים המצוה גם למחר. L

כוונת מצות הכ ידעו דורתכם ו ציצית, צריך לכ כל מצותי", ונ "למען תהיה ח אותה הכוונה כתיקונה.

והיה אפשר ל של לכו יתברך על פי ו ניתנה מצוה זו הענין גם למצו כגון בברית מיג לכוון טעם הנ וכדומה.

ורבים הבינו להרחי לשיטת המ"ד דבשאר כל ה שעושה המצו ובמצות אלו צ כפי מה שמפו יעקב נה"ל סוכה שייכי להא דב בקיום המצוה, הלכה ד"ה ו"א] מגדים מבואר כדי לקיים המצ המצוה לענין במשנה ברורה מגדים לענין ו ואפילו אם לא יצא.

אמנם לפי מ בהעדו מתעסק, לכאו

במצות ציצית אם כוונת המצוה מעכבת, וכשלא נתכוון לשם מצוה האם ביטל מצות עשה והוי כלובש טלית בלא ציצית, ואם ילבש כלאים בציצית בלא כוונת מצוה עובר באיסור כלאים, להסוברים דאיסור כלאים לא הותרה רק הודחה^[ז], או אפשר דגם הכא המצוה היא תוצאת המעשה, שיהא מלובש בציצית, וא"כ אין הכוונה מעכבת, והביא דברי רבו המשנה ברורה שדעתו שהכוונה מעכבת. ולפי הנתבאר אף אם לא נאמר דהמצוה היא תוצאת המעשה, יש לדון דמ"מ הכוונה אינה מעכבת, מאחר שאין כאן שום פעולה^[ז].

L

למזוזה, שהרי הלבישה מעשה הוא^[ז]. מ"מ נראה שאין זו פעולה הצריכה כוונה, ומקיים מצוה זו אף בשעת שינה, דהענין הוא שיהא לבוש בציצית, ואף שהלבישה חשיבא מעשה מצוה לענין זה שאפשר לברך עליה, מ"מ כל שהוא לבוש בציצית מקיים את המצוה, ואין צריך לפעול שם דבר, וגם אם איש אחר לבשו בבגד זה מקיים את המצוה, וא"כ לא איכפת לן אם הוי מתעסק, וממילא דהכוונה אינה מעכבת בה.

ובענין זה כבר נתעורר בקובץ שיעורים [כמכות אומ ר"ט], שהעלה לחקור

ענין ח'

הכוונה בציצית ובמצות שמפורש בתורה טעמן

תורת ה' בפיך, כי ביד חזקה הוציאך ה' ממצרים, ובסוכה [ויקרא כ"ג, מ"ג], למען ידעו דורותיכם וגו', יורה, "כי עיקר המצוה וקיומה תלויה בכוונתה שיכוין בשעת קיום המצוה" מה שאין כן שאר מצות דיוצא ידי חובתם, אע"פ שלא יכוין בה דבר, כי אם שעושה המצות לשם ה' שצויה אותו לעשותם.

וכן כתב הב"ח בהל' סוכה [סי' מ"ה], דכיון דלענין מצות ישיבת סוכה כתיב "למען ידעו", לא קיים המצוה כתיקונה אם לא ידע

סעיף ח'. יכוין בהתעטפו שצונו הקב"ה להתעטף בו כדי שנזכור כל מצותיו לעשותם. בטור כאן כתב, ויכוין בהתעטפו שצונו המקום להתעטף, כדי שנזכור כל מצותיו לעשותם, וכתב על זה הב"ח מה שהכריח לרבינו להורות דבעי שיכוין בהתעטפו, וכן בהלכות תפילין [סי' כ"ה] ובהלכות סוכה [סי' מ"ה] נראה דלפי שכתוב בפרשת ציצית [נמדנר ט"ג, מ], "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי", ובתפילין [שמות י"ג, ט] והיה לך לאות וגו' למען תהיה

לד. ולפי זה בעיקר הכוונה, לא סגי במכוון שמקיים מצוה במה שיש חוטי ציצית הקשורים לבגדו, אלא צריך לכוון שמקיים מצוה בזה שלבוש עם הציצית.

לה. היינו לשיטת הרמב"ם [הל' זי"ט פ"ג ה"ט] לפי מה שהעלה הכסף משנה, אך דעת ר"ת דכלאים הותרה לגמרי בציצית אף שלא בשעת קיום המצוה.

לו. להלן סי' י"ט [ענין פ"ה] נתבאר שיש שיטת הפוסקים לחוש למ"ד ציצית חובת טלית, אך לפי מה שנתבאר אין לחוש בזה לכוון לקיים מצות ציצית בשעת הטלת הציצית על הבגד, דלמ"ד חובת טלית גדר המצוה עצם הענין שחוטי הציצית על הבגד, וכיון שהמצוה אינה הפעולה, לא איכפת לן בכוונה, דלא שייך בזה חסרון דמתעסק.

L